

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

«Gömrük nəzarətindən keçməli olan malların yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə gömrük orqanları tərəfindən istifadə olunan texniki vasitələrin siyahısı və onlardan istifadə Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında

Qərar № 186

Bakı şəhəri, 27 avqust 2012-ci il

«Azərbaycan Respublikası Gömrük Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi barədə» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin [2011-ci il 15 sentyabr tarixli 499 nömrəli Fərmanının](#) 1.3.2-ci yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır:**

«Gömrük nəzarətindən keçməli olan malların yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə gömrük orqanları tərəfindən istifadə olunan texniki vasitələrin siyahısı və onlardan istifadə Qaydaları» təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Artur RASI-ZADƏ

***«Azərbaycan» qəzetində dərc edilmişdir (28 avqust 2012-ci il, № 190)
(«VneshExpertService» LLC).***

***«Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu»nda dərc edilmişdir
(31 avqust
2012-ci il, № 8, maddə 834) («VneshExpertService» LLC).***

---

*Azərbaycan Respublikası
Nazirlər Kabinetinin
2012-ci il 27 avqust tarixli
186 nömrəli qərarı ilə
təsdiq edilmişdir*

Gömrük nəzarətindən keçməli olan malların yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə gömrük orqanları tərəfindən istifadə olunan texniki vasitələrin siyahısı və onlardan istifadə

Qaydaları

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikasının [Gömrük Məcəlləsinin](#) (bundan sonra — Gömrük Məcəlləsi) 65.6-cı və 85.1-ci maddələrinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və gömrük nəzarətindən keçməli olan malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə gömrük orqanları tərəfindən istifadə olunan texniki nəzarət vasitələrinin növlərinin siyahısını və onlardan istifadə qaydalarını müəyyən edir.

1.2. Texniki nəzarət vasitələrindən gömrük nəzarəti altında olan malların və nəqliyyat vasitələrinin, fiziki şəxslərin və onların əl yüklərinin, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların və beynəlxalq poçt göndərişlərinin yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, sadələşdirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması müddətinin azaldılması məqsədi ilə istifadə edilir.

1.3. Texniki nəzarət vasitələrindən istifadə gömrük nəzarəti zonalarında və gömrük orqanları əməkdaşlarının öz vəzifələrini yerinə yetirdiyi zaman müəyyən edilən digər yerlərdə həyata keçirilir.

1.4. Gömrük orqanlarında stasionar, səyyar (mobil), daşınan və portativ tipli texniki nəzarət vasitələrindən istifadə edilir.

1.5. Texniki nəzarət vasitələrindən istifadə zamanı texniki sənədlərdə göstərilmiş istismar qaydalarına əməl edilməlidir.

1.6. Texniki nəzarət vasitələrindən istifadə edilməsi insan həyatı və sağlamlığı üçün təhlükəsiz olmalı, ətraf mühitə, flora və faunaya ziyan vurmamalı, mallara və nəqliyyat vasitələrinə zərər yetirməməlidir.

2. Texniki nəzarət vasitələrinin növləri

2.1. Texniki nəzarət vasitələri texniki xüsusiyyətlərindən və təyinatından asılı olaraq aşağıdakı növlərə bölünür:

2.1.1. baxış-rentgen texnikası — fiziki şəxslərin əl yükünün, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların, malların və nəqliyyat vasitələrinin, beynəlxalq poçt göndərişlərinin yoxlanılması üçün rentgen şüalarının aktivləşdirilməsi ilə obyektin daxili quruluşu və içindəki əşyaların təsviri barədə məlumat alınmanı təmin edir. Qeyd olunan avadanlıqlar üzvi və qeyri-üzvi materialların bölünməsi əsasında yoxlanılan obyektlərin ətraflı təsvirini verir;

2.1.2. yoxlama baxış sistemi — gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən keçən malların və nəqliyyat vasitələrinin (avtomobil və dəmir yollarında, eləcə də gömrük orqanlarının müəyyən etdiyi digər yerlərdə) yoxlanılması məqsədi ilə skanlaşdırma əməliyyatı əsasında nəzarət ekranında obyektlərin təsvirinə nəzarət etmək üçün onların konturları, əşyaların görüntüləri, daxili quruluşu və təsviri barədə məlumat alınmasını təmin edir;

2.1.3. bölünən və radioaktiv materialların müəyyən edilməsi məqsədi ilə gömrük nəzarəti tətbiq edilərkən istifadə olunan texniki nəzarət vasitələri — radioaktiv kimyəvi elementlərin və radioaktiv izotopların müəyyən edilməsini, lokallaşdırılmasını, onların kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinin, habelə aktivliyinin müəyyən edilməsini təmin edir;

2.1.4. axtarış texniki nəzarət vasitələri — gömrük nəzarəti həyata keçirilərkən fiziki şəxslərin əl yükünə, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajlara, beynəlxalq poçt göndərişlərinə, malların və nəqliyyat vasitələrinin daxilinə, girişi çətin olan yerlərə baxış keçirilməsini təmin edir;

2.1.5. eyniləşdirmə texniki nəzarət vasitələri — gömrük nəzarəti həyata keçirilərkən fiziki şəxslərin əl yükünün, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların, malların və nəqliyyat vasitələrinin, beynəlxalq poçt göndərişlərinin, o cümlədən onlara aid sənədlərin eyniləşdirmə tədbirlərinin həyata keçirilməsini təmin edir;

2.1.6. audio və video məlumat daşıyıcıları üzrə texniki nəzarət vasitələri — gömrük işi sahəsində qanun pozuntularının aşkar edilməsi zamanı qadağan olunmuş məlumatların silinməsini, eyni zamanda foto-kinoplyonkalara, slaydlara, USB və digər yaddaş qurğularına baxılmasını təmin edir. Gömrük Məcəlləsi ilə müəyyən olunmuş hallarda foto, kino və video çəkilişlərdən və ya digər yazan texniki vasitələrdən nəzarət məqsədi ilə istifadə edildikdə, həmin

materiallar gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi üzrə hərəkətlərin icraatı zamanı tərtib edilən protokola əlavə olunur;

2.1.7. vizual texniki nəzarət vasitələri — gömrük nəzarəti aparılan obyektlərin müşahidəsini, hadisələrin, faktların və təsvirlərin qeydə alınmasını təmin edir;

2.1.8. operativ rabitə üzrə texniki nəzarət vasitələri — gömrük orqanlarının vəzifəli şəxsləri tərəfindən gömrük nəzarəti prosesinin operativ idarəçiliyinin təşkil edilməsini və məlumatların ötürülməsini təmin edir;

2.1.9. global mövqetəyinetmə sistemi (GPS) — Yer kürəsinin naviqasiya sistemi əsasında elektron xəritə üzərində hava şəraitindən asılı olmayaraq obyektin yerləşdiyi coğrafi koordinatların, vaxtın və məsafənin müəyyən edilməsini təmin edir;

2.1.10. gömrük təminatının atributlarının vurulması vasitələri — malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük orqanları tərəfindən eyniləşdirilməsini və onların icazəsi olmadan açılmasının qarşısının alınmasını təmin edir.

3. Gömrük nəzarəti zamanı texniki nəzarət vasitələrindən istifadə qaydaları

3.1. Baxış-rentgen texnikası gömrük sərhədindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin növündən, texnologiyanın tətbiq edildiyi sahədən və şəraitdən asılı olaraq aşağıdakılardan ibarətdir:

3.1.1. fiziki şəxslərin əl yükünün və baqajlarının yoxlanılması üçün stasionar baxış-rentgen texnikası;

3.1.2. fiziki şəxslərin əl yükünün və baqajlarının yoxlanılması üçün səyyar baxış-rentgen texnikası;

3.1.3. malların yoxlanılması üçün stasionar baxış-rentgen texnikası;

3.1.4. beynəlxalq poçt göndərişlərinin yoxlanılması üçün stasionar baxış-rentgen texnikası;

3.1.5. səyyar baxış-rentgen texnikası;

3.1.6. daşınan baxış-rentgen texnikası.

3.2. Baxış-rentgen texnikası gömrük nəzarəti tətbiq edilərkən aşağıdakı məqsədlər üçün nəzərdə tutulur:

3.2.1. obyektin daxilində olan əşyaların aid olduğu qrup, növ, tip və siniflərin müəyyən edilməsi;

3.2.2. yoxlanılan obyektə gizli saxlanılacaq yerlərinin əlamətlərinin aşkar edilməsi;

3.2.3. gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilməsi və bu ərazidən aparılması qadağan edilən malların və əşyaların aşkar edilməsi.

3.3. Baxış-rentgen texnikasından aeroportlarda, dəniz və dəmiryol vağzallarında, avtomobil yollarında yerləşən gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrinin sərnişin zallarında, anbarlarda, bağlı yük meydançalarında, poçtamlarda və xüsusi olaraq tikilmiş gömrük baxış terminallarında istifadə olunur .

3.4. Yoxlama baxış sistemləri gömrük sərhədindən keçən iriqabaritli malların və nəqliyyat vasitələrinin növündən, texnologiyanın tətbiq edildiyi sahədən və şəraitdən asılı olaraq aşağıdakılardan ibarətdir:

3.4.1. malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılması üçün stasionar tipli yoxlama baxış sistemi;

3.4.2. malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılması üçün səyyar tipli yoxlama baxış sistemi;

3.4.3. malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılması üçün daşınan tipli yoxlama baxış sistemi;

3.4.4. dəmir yolu vaqonlarının yoxlanılması üçün yoxlama baxış sistemi.

3.5. Yoxlama baxış sistemləri gömrük sərhədindən keçən malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasında aşağıdakı məqsədlərlə istifadə edilir:

3.5.1. gizli saxlanılma yerlərinin aşkar edilməsi;

3.5.2. mal-müşayiət sənədləri əsasında eyniləşdirmənin həyata keçirilməsi;

3.5.3. gömrük ərazisinə gətirilməsi və bu ərazidən aparılması qadağan olunmuş malların və qanunvericiliyin tələbləri pozulmaqla keçirilən malların və əşyaların aşkar edilməsi.

3.6. Bölünən və radioaktiv materialların müəyyən edilməsi məqsədi ilə gömrük nəzarətində istifadə olunan texniki nəzarət vasitələri aşağıdakılardır:

3.6.1. stasionar radiasiya nəzarəti sistemləri;

3.6.2. radiometr-spektrometrləri;

3.6.3. qamma-spektrometrləri;

3.6.4. radiasiya peycerləri;

3.6.5. radiasiya dozimetrləri.

3.7. Bölünən və radioaktiv materiallar üzərində gömrük nəzarətinin aparılması aşağıdakı mərhələlərə bölünür:

- 3.7.1. ilkin radiasiya nəzarəti;
- 3.7.2. əlavə radiasiya nəzarəti;
- 3.7.3. ətraflı radiasiya müayinəsi;
- 3.7.4. ekspertiza.

3.8. İlkin radiasiya nəzarəti gömrük orqanları tərəfindən mallar və nəqliyyat vasitələri, fiziki şəxslərə məxsus əl yükləri, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajlar və poçt göndərişləri gömrük nəzarəti zonasına daxil olarkən, ionlaşdırma şüasının normadan artıq səviyyəsinin aşkarlanması, eləcə də onların ümumi axından çıxarılması məqsədi ilə həyata keçirilir. İlkin radiasiya nəzarəti zamanı stasionar və daşınan radiasiya nəzarəti vasitələrindən istifadə olunur.

3.9. Əlavə radiasiya nəzarəti daşınan radiasiya nəzarəti cihazları (dozimetr, radiometr, radiometr-spektrometr) ilə ilkin radiasiya nəzarətinin nəticələri əsasında avadanlığın həyəcan signalı verməsinin səbəblərinin aşkarlanması, normadan artıq olan ionlaşdırma şüasının ölçülməsi və lokallaşdırılması məqsədi ilə aparılır. Normadan artıq olan ionlaşdırma şüa mənbəyini daşıyan obyekt təhlükəsiz məsafəyə uzaqlaşdırılmalı və gömrük əməkdaşlarının və digər şəxslərin bu obyektin yanında olma müddətləri məhdudlaşdırılmalıdır. Həmin obyektin yanına radiasiya təhlükəsi ilə bağlı işarə qoyulmalıdır.

3.10. Ətraflı radiasiya müayinəsinin aparılması üçün spektrometrik avadanlıqlardan (radiometr-spektrometr, qamma-spektrometr) istifadə olunur, bölünən və radioaktiv materialların ilkin eyniləşdirilməsinə və maksimum lokallaşdırılmasına imkan yaradır.

3.11. Radioaktiv materialların ekspertizası gömrük orqanlarının müraciəti əsasında müvəkkil orqanlar tərəfindən həyata keçirilir.

3.12. Axtarış texniki nəzarət vasitələrinə aşağıdakılar aid edilir:

3.12.1. metal detektorları — gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən keçən fiziki şəxslərin üzərində, onların əl yüklərində və baqajlarında gizlədilmiş istənilən formalı və istiqamətli metal əşyaların aşkar olunması üçün istifadə olunan stasionar, daşınan və portativ elektron cihazlar;

3.12.2. baxış güzgüləri — nəqliyyat vasitələrinin çətin aşkar olunan yerlərinə baxış keçirmək üçün istifadə olunan müxtəlif ölçülərdə və formalarda dəyişən güzgülərlə təchiz edilmiş teleskopik tutacaqlar və əşyaların götürülməsi üçün xüsusi qarmaqlar dəsti;

3.12.3. nəzarət şupları — müxtəlif yerlərdə (yumşaq və karton qablaşmalarda, nəqliyyat vasitələrinin oturacaq yerlərində və malların qablaşdırılması mümkün olmayan yerlərdə) gizlədilmiş malların və

əşyaların müəyyən edilməsi və həmin yerdən prob götürülməsi üçün istifadə olunan müxtəlif diametrdə və uzunluqda olan iti ucluqlu metal millər;

3.12.4. endoskoplar — malların və nəqliyyat vasitələrinin, fiziki şəxslərə məxsus əl yüklərinin, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların və poçt göndərişlərinin çətin aşkar olunan yerlərində gizlədilmiş qanunsuz mal və əşyaların aşkar edilməsi üçün istifadə olunan avadanlıqlar;

3.12.5. buster cihazı — boşluqlarda gizlədilmiş əşyaları aşkar etməyə imkan verən əl cihazı;

3.12.6. baxış fənəri — gömrük əməkdaşları tərəfindən gecə vaxtı və ya az işıqlandırılmış yerlərə baxış keçirmək məqsədi ilə istifadə olunan cihaz;

3.12.7. alətlər dəsti — gömrük əməkdaşları tərəfindən fiziki baxış zamanı malların və nəqliyyat vasitələrinin, sənişinlərə məxsus əl yüklərinin, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların və poçt göndərişlərinin açılması üçün istifadə olunan fərdi alətlər dəsti;

3.12.8. termovizorlar — gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən keçən sənişinlərin məsafədən hərərətinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə istifadə olunan avadanlıqlar;

3.12.9. georadarlar — radioimpulslar və radiodalğalar vasitəsilə bircinsli yüklərin daxilində gizlədilmiş əşyaların aşkar edilməsi üçün istifadə olunan cihazlar.

3.13. Eyniləşdirmə texniki nəzarət vasitələrinə aşağıdakılar aid edilir:

3.13.1. gömrük və digər sənədlərin, plomb və möhürlərin həqiqiliyini müəyyən edən cihazlar — gömrük orqanlarına təqdim olunan mal-müşayiət sənədlərinin üzərindəki məlumatların və möhürlərin, həmçinin malların üzərindəki plomb və möhürlərin həqiqiliyini yoxlayan cihazlar;

3.13.2. qiymətli daşların və metalların əyarını müəyyən edən detektorlar — qiymətli daşların və metalların əyarlarının eyniləşdirilməsi üçün qiymətli daşlarda şüaların bölünməsi və qiymətli metallarda elektrikötürücülük metodu əsasında işləyən detektorlar;

3.13.3. narkotik və partlayıcı maddələri müəyyən edən cihazlar və ekspress test dəstləri — narkotik və partlayıcı maddələrin

yoxlanması, narkotik və partlayıcı maddələrin buxarının və mikrohissələrinin analizi üçün detektorlar;

3.13.4. rentgenoflüressent cihazlar — bərk, maye və ya toz halında olan maddələrin təhlili üçün rentgenflüressent analizatorlar;

3.13.5. tərəzilər — maddələrin kütləsini müəyyən edən cazibə qüvvəsinə əsaslanan cihazlar;

3.13.6. xətkəşlər, ruletkalar və ştangenpərgarlar — malların və yüklərin həndəsi ölçülərini müəyyən edən cihazlar;

3.13.7. banknotların yoxlanması və hesablanması üçün cihazlar — pul nişanlarının həqiqiliyini və miqdarını yoxlamaq üçün istifadə olunan cihazlar;

3.13.8. aksiz markalarının həqiqiliyini müəyyən edən cihazlar — mal üzərinə vurulmuş aksiz nişanlarının həqiqiliyinin yoxlanması və eyniləşdirilməsi üçün istifadə olunan cihazlar;

3.13.9. nəqliyyat vasitələrinin nişanlarının eyniləşdirilməsini həyata keçirən cihazlar — nəqliyyat vasitələrinə məxsus şassi, ban və mühərrik nömrələrinin həqiqiliyini yoxlayan cihazlar;

3.13.10. ağac növlərinin eyniləşdirilməsini həyata keçirən cihazlar — ağac növlərini, onun təxmini yaşını müəyyən edən cihazlar;

3.13.11. qaz analizatorları — ozondağıcı və soyuducu reagentlərin və digər qazların təyini üçün ekspress analizatorlar;

3.13.12. qida məhsullarının təhlükəsizliyinin yoxlanması üçün ekspress cihazlar və testlər — qida və yem məqsədi ilə istifadə olunan uzun tərkibində yodun miqdarının, qida məhsullarında genetik dəyişdirilmiş orqanizmlərin və onlarda konserogen və təhlükəli maddə olan aflotoksin və mikrotoksinlərin təyin edilməsi üçün ekspress cihazlar və testlər;

3.13.13. toksik və zəhərli maddələrin axtarışı üzrə texniki vasitələr — toksik və zəhərli maddə tərkibli yüklərin tərkibinin yoxlanması üçün texniki vasitələr.

3.14. Audio və video məlumat daşıyıcıları üzrə texniki nəzarət vasitələrinə aşağıda göstərilən avadanlıqlar aid edilir:

3.14.1. fotoaparatlər;

3.14.2. videokameralar;

- 3.14.3. videomaqnitofonlar;
- 3.14.4. diktofonlar;
- 3.14.5. maqnitofonlar;
- 3.14.6. USB və digər yaddaş qurğuları;
- 3.14.7. bütün yazı və format sistemlərinin pleyerləri;
- 3.14.8. telemonitorlar;
- 3.14.9. diaproyektorlar;
- 3.14.10. DVD-lər;
- 3.14.11. xüsusi kompüter nəzarət sistemləri.

3.15. Vizual texniki nəzarət vasitələrinə aşağıdakılar aid edilir:

- 3.15.1. videonəzarət sistemləri;
- 3.15.2. binokllar;
- 3.15.3. gecə müşahidə cihazları;
- 3.15.4. gecə müşahidə sistemləri;
- 3.15.5. lupalar.

3.16. Operativ rabitə texniki vasitələrindən gömrük orqanları tərəfindən operativ əlaqənin yaradılması üçün istifadə olunur. Gömrük orqanlarında müəyyən olunmuş dalğalarda işləyən əlaqə radiovasitələrindən istifadə edilir. Onlar daşınan, səyyar və stasionar vasitələrdən ibarətdir.

3.17. Qlobal mövqəyinetmə sistemindən (GPS-dən) Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisində iki gömrük orqanı arasında daşınan malların və nəqliyyat vasitələrinin müəyyən olunmuş marşrut və müddətlər ərzində təyinatı üzrə çatdırılmasına nəzarət olunması üçün istifadə olunur.

3.18. Gömrük təminatının atributlarının vurulması vasitələrinə aşağıdakılar aid edilir:

- 3.18.1. plomblayıcılar;
- 3.18.2. plomblar və məftillər;
- 3.18.3. möhürlər;
- 3.18.4. ştamplar;
- 3.18.5. markalar;
- 3.18.6. stikerlər.

3.19. Gömrük təminatının atributlarının vurulması vasitələrindən mallara, konteynerlərə, vaqonlara, çənlərə, nəqliyyat vasitələrinə və digər taralara təminat atributları vurulduqdan sonra onlara icazə olmadan müdaxilənin qarşısının alınması üçün istifadə olunur. Vurulmuş gömrük təminatı barədə məlumat mal-müşayiət sənədlərində qeyd edilir.

3.20. Gömrük nəzarətindən keçməli olan malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə zərurət

olduđu hallarda, gömrük orqanları tərəfindən xüsusi təlim keçmiş xidməti itlərdən də istifadə olunur.
